אלא אי אמרת דוקא גמירי היכי משכחת לה אמר אביי מאי קושיא א)משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא ב)דאמר רב הונא ג)זר שהפך בצינורא חייב מיתה גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה ד)ה"ד אי דלא הפך ה)לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד ו)לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכלי בחד שעתא ז)והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא א"ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא ח)הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב 1)והבא אל הבית ט)דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב 2)ולא יטמא כל אשר בבית תניא נמי הכי י)גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים י)וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר 3)ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו': היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי כ)אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ל)ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו איתמר אביי אמר משמיה דר' חייא בר רב מ)חייב שתים וכן אמר רבא אמר רב שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה נ)רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא

ואי

אלא אי אמרת דוקא גמירי. שהם כדי השתחוייה חייב ואפי' יצא לו בקצרה במרובה נתחייב בשהייתו: היכי משכחת לה. בלא כרת: משכחת לה. בעבודה בלא שהייה שנטמא ויצא מיד בקצרה ודרך יציאתו היה אוחז מזלג בידו והפך בו באחד מן האברים שעל המערכה והפך מה שלמעלה למטה: כדרב הונא דאמר זר שהפך בצינורא. עבודה היא שמקרב עיכולו ויש כאן עבודה בלא שהייה: חייב מיתה. משום והזר הקרב יומת (במדבר יח): חוץ מחוטמו. שהוא בולט להלן משאר הגוף: מכלים שבבית. שהיו בו מתחלתו ולא קרינא בהו והבא אל הבית ואפ"ה טמאים כדכתיב (ויקרא יד) ופנו את הבית כדי שלא יטמא כל אשר בבית: גגין הללו. שבעזרה: אין אוכלין שם קדשי קדשים. הנאכלים לפנים מן הקלעים דקסבר גגין ועליות לא נתקדשו(ו) אלא הרצפה והאויר עד הגג: וטמא שנכנס כו'. אלמא כל היכא דכתב ביאה דרך ביאה בעינן: היכא קאי דקאמר זו היא. היכא שנה אין חייבין על עשה שבמקדש דקאמר הכא זו היא מצות עשה שבמקדש כו': התם קאי. במסכת הוריות: אין חייבין. ב"ד בהוראתם על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כלומר על הוראת טומאת מקדש וקדשיו בין שהוא של עשה כגון שנטמא בעזרה דהיינו עשה דוישלחו(ז) בין שהוא של לא תעשה כגון נטמא בחוץ דאיכא אזהרת אל המקדש לא תבא (ויקרא יב). והתם(ח) מפרש טעמא דאין חייבין משום דאין מביאין פר בהוראה אלא על העלם דבר ששגגתו חטאת קבועה ליחיד אבל טומאת מקדש קרבן עולה ויורד הוא: ואין מביאין אשם תלוי. היחידים שבא לידם ספק כרת והצריכן הכתוב אשם תלוי אין מביאין אותו על ספק טומאת מקדש לפי שאינו בא אלא על ספק דבר ט)ששגג ודאי חטאת קבועה והתם [הוריות ח:] יליף לה מקראי: שבנדה. להכי נקט נדה משום דמשכחת לה עשה דומיא דנטמא בעזרה באונס שהוא מוזהר לצאת כגון שהיה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי: מביאין אשם תלוי. היחידים דלאו אשם בצבור דנפש כתיב ביה(י): וקאמר. הכא במתניתין: וזו מצות עשה. שבנדה התם: וחייב שתים. הפורש מן הנדה בקישוי: אילימא סמוך לוסתה. שאינו אנוס על כניסתו דהוי ליה לאסוקי אדעתיה שמא תראה בשעת תשמיש ומיהו מזיד לא הוי: כסבור יכולני לבעול. ולפרוש קודם שתראה: אי כתלמיד חכם. שיודע שהמשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי צריך להמתין עד שימות [האבר]:

ואי

אפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור. ואם נכנס דרך פניו משנכנס רובו טמא אבל במיעוט לא דר' אושעיא דהכא לית ליה אפי' גבי טמא שנכנס למקדש ביאה במקצת לא שמה ביאה דבפ' כל הפסולין (זבחים דף לב: ושם) פריך לעולא דאמר ביאה במקצת שמה ביאה ועוד דאפי' עולא לא אמר שמה ביאה דוקא גבי מקדש כדמפרש התם משום דכתיב בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת שמה ביאה אבל גבי בית המנוגע מודה דלא שמה ביאה דלא מלינו שהקיש הכתוב דאי לא תימא הכי תקשה לעולא ממתניתין דמס' ידים (פ"ג מ"א) ומייתי לה בפ"ב דחולין (דף לג:) המכניס ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות דברי ר' עקיבא וחכ"א ידיו שניות ומפרש במסכת חולין דכ"ע ביאה במקצת לא שמה ביאה ובגזירה ידיו אטו גופו קמיפלגי ומיהו כשנכנס רובו הוי טמא דרובו ככולו ותימה דדרך אחוריו נמי כשנכנס רובו יהא טמא מטעם דרובו ככולו ומשנכנס כולו הוי טמא מידי דהוה אכלים שבבית וי"ל דאם כן לא היה חילוק בין דרך ביאה לדרך אחוריו ואמאי כתיב והבא אל הבית דמשמע דרך ביאה וליכא למימר דאיצטריך לומר דהכא טעון כיבוס בגדים כששהה בכדי אכילת פרס דסברא הוא דאפי' נכנס דרך אחוריו כולו אם שהה כשיעור שהייה דטעון כיבוס בגדים דבכל ענין כתיב (ג)(והבא אל הבית) והאוכל בבית יכבס בגדיו: **דרך** ביאה אסרה תורה. אע"ג דאמר בפ"ק דחולין (דף י: ושם) דיציאה דרך אחוריו שמה יציאה דקאמר כ"ג ביוה"כ יוצא דכתיב ביה יציאה ותנן יצא ובא לו דרך כניסתו היינו משום דדרך לצאת כן כתלמיד הנפטר מרבו כדמפרש בפ' הוציאו לו (יומא נג.): **ואין** אוכלין שם קדשי קדשים. אפילו יש נקב לראות (א) שם דרך פתח עזרה דבעינן שיראה פתח עזרה בשעת אכילה כדאמר בפ' איזהו מקומן (זבחים ד' נו.)(ד): **ואין** שוחטים שם קדשים קלים. וה"ה דאין אוכלין דגגים ועליות לא נתקדשו כדאמר בפרק כיצד צולין (פסחים דף פה: ושם) אלא נקט שחיטה משום דלאכילה בעזרה לא שייכא בקדשים קלים: **וטמא** שנכנס דרך גגין להיכל פטור. תימה אמאי פטור תיפוק ליה דחייב משום גג דהיכל גופיה שהרי נתקדש כדמשמע בסוף פרק כיצד צולין (שם) גבי הא דאמר רב גגין ועליות לא נתקדשו ופריך (שם פו.) מהא דתניא עליית בית קדשי' חמורה מקדשי הקדשים ומשני רב יוסף שאני היכל כו' משמע שנתקדשו עליות ומסתבר דגגין ועליות דין אחד להם וצ"ל דאע"פ שנתקדשו עליות גג לא נתקדש דעלייה גופה לא ידעינן אלא מקרא דדוד והתם לא כתיב אלא עליות וכן מוכח התם בהדיא דקאמר ת"ש וגגו קודש ולא משני מהיכל מותיב איניש כדפירש שם בקונטרס משום דבקרא לא כתיב גגין: **אבל** חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה. ואע"ג דאמר בפרק בתרא דמכות (דף יג:) דבעינן דומיא דע"ז דאמר רחמנא לא תעביד ואי עביד מיחייב יצא פסח ומילה עשה דנדה לא תעביד הוא דלא תפרוש בהנאה מרובה: **אי** בת"ח. הלא הוא דמיחייב אע"פ שהוא מזיד על הפרישה מכל מקום על הכניסה חשבינן ליה שב (ב) מידיעה דאימא יצר אלבשיה כדאשכחן בכתובות בפרק נערה (דף נא:):

אי

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ד מהל' ביאת מקדש הל' ג:

מ ב מיי' שם פ"ט הל' ד סמג לאוין פט:

מא ג ד מיי' שם ופי"ד שם הל' ג סמג שם:

מב ה מיי' פט"ו מהל' טומאת צרעת הלכה ה סמג עשין רלט:

מג ו מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה ז סמג עשין קסג:

מד ז מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' יט:

מה ח מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה ז ופי"ב שם הלכה א:

מו ט מיי' פ"א שם הלכה ב:

מז י מיי' פ"ה מהל' שגגות הלכה ז:

◆

רבינו חננאל

ופריק אביי כגון שבא בקצרה שהוא פטור מכרת ובהליכתו הפך בצינורא. וכדרב הונא דאמר זר שהפך בצינורא חייב מיתה אלמא עבודה היא. פי' צינורא עצי גורא. כגון שהפך בעצי המערכה שהחלבים נתונים בהם וגרם להם להתעכל מהרה. ואשמעינן רב הונא דכל קרובי עבודה עבודה גמורה היא וחייבין עליה: ירושלמי שיעור שהייה עשר אמות הידך עבידא היה בארוכה עשרין ובקצרה עשר הילך חמש אין יזיל בדא חמש ואין יזיל בדא ט"ו. א"ר יוסי לעולם אינו חייב עד שתהא ארוכה מרובה על קצרה עשר כו': א"ר הושעיא טהור שנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו אפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור. שנאמר והבא אל הבית דרך ביאה אסרה תורה. אבל אם נכנס כולו אפילו דרך אחוריו נטמא דלא גרע מכלים דכתיב ולא יטמא כל אשר בבית. תניא נמי הכי בתוספתא תחלת סדר טהרות גגין הללו [אין] אוכלין שם קדשי קדשים. ואין שוחטין שם קדשים קלים. וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר ואל המקדש לא תבא. דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבנדה. ואקשינן תנא היכא קאי דקתני זו היא. ופשטינן התם קאי בהוריות פ"ב דקתני אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כו'. אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה. וזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה. היה משמש עם טהורה

רבינו חננאל (המשך)

ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב. שיציאתו הנייה לו כביאתו. אתמר אביי אמר משמיה דחייא בר רב חייב שתים אחת על הכניסה ואחת על הפרישה. וכן אמר רבא כו'. ואקשינן במאי אי בסמוך לוסתה ובת"ח חדא הוא דמיחייב דהוה ליה למפרש עונה סמוך לוסתה כדאמור רבנן ולא (שימש) [שמע] מאי סבר יכול אני לבעול ובשגגה באת לידו. אבל אפרישה לא מיחייב דהא תלמיד הוא וידע וכיון דידע דכל דפריש מיד חייב מזיד הוא ולאו בר קרבן

מסורת הש"ס

א) יומא יב., ב) ע"ז לח., ג) לקו. יעב"ץ, ד) הוריות ח., ה) פ"א רבא וכן הגיה הריעב"ץ, ו) [פסחים פה:], ז) [במדבר ה], ח) [הוריות ח:], ט) שבועות ולא. יעב"ץ, י) [ויקרא ה], כ) רש"א מ"ז, ל) [וע"ע תוס' יומא נב: ד"ה יצא].

◆

תורה אור השלם

1. וְהַבָּא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הַסְגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יד מו
2. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבָּיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַבָּיִת: ויקרא יד לו
3. וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: ויקרא יב ד

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואין וכו' לראות דרך שם פתח כצ"ל: (ב) ד"ה אי וכו' שב מידיעתו. נ"ב ע"ל בדף טו ע"ב:

◆

גליון הש"ס

גמ' דרך ביאה אסרה תורה. עיין זבחים דף פב ע"ב תוס' ד"ה לא: תוס' ד"ה אפי' וכו' פריך לעולא. שם איתא רב הושעיא ועיין עירובין דף סח ע"א תוס' ד"ה אמר: ד"ה ואין שוחטין וכו' וה"ה דאין אוכלין. עיין תשו' הרשב"א סי' לד:

◆

מוסף רש"י

בצינורא. במזלג (יומא יב.). חייב מיתה. משום והזר הקרב יומת (שם).